

Raport anual 2013

1. Introducere

Fundația ICAR este o organizație nonguvernamentală, non-profit, înființată în anul 1992 de către doamna doctor Camelia Doru cu sprijinul altor 19 membri onorifici.

Scurt istoric

De la înregistrarea sa legală – în anul 1992, ICAR s-a axat pe furnizarea de asistență gratuită în domeniile medical, psihologic, social și legal celor care, din motive de natură politică, au cunoscut represiunea regimurilor totalitare. Fundația ICAR este prima și unica organizație din România care și-a stabilit și a implementat un asemenea program. Inafara infiintarii propriului centru din Bucuresti (deschis în anul 1993), fundația ICAR a contribuit la aparitia centrelor de reabilitare din Iași (deschis în 1995) și din Craiova (deschis în 1998). Programele de reabilitare sunt oferite victimelor încălcărilor grave ale drepturilor omului din Romania - cum ar fi arestarea, condamnarea pe criterii politice, etnice ori religioase, deportarea, exploatarea, exterminarea în lagăre de concentrare, tortura, tratamentele inumane ori degradante - cat si familiilor lor

Începând cu anul 2002, Fundația ICAR și-a extins grupul țintă și la refugiați și solicitanți de azil, supraviețuitori ai unor încălcări grave ale drepturilor omului în țările lor de origine. În acest scop, au fost semnate protocoale de colaborare cu autoritățile naționale competente – precum Inspectoratul General pentru Imigrări, Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) și cu alte instituții și autorități locale. A fost deschis un birou în cadrul Centrului de cazare și proceduri pentru solicitanți de azil din București. Personalul de specialitate și voluntarii organizației oferă sesiuni de consiliere psihologică, sesiuni de informare, sesiuni de orientare culturală și diferite activități sociale pentru solicitanții de azil și refugiații aflați în Centru.

Din anul 2010 Fundația ICAR a deschis puncte de lucru în toate Centrele regionale de cazare și proceduri pentru solicitanți de azil ale Inspectoratului General pentru Imigrări: Galați, Rădăuți, Timișoara, Șomcuta Mare și, din 2012, Giurgiu. Extinderea geografică a fost posibilă datorită proiectului „Asistență socială și psihologică specializată pentru solicitanții de azil din România”, număr de referință ERF/09.01/02.01, finanțat prin Programul general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” – Fondul European pentru Refugiați. Ulterior serviciile au putut fi oferite datorită eforturilor Fundației ICAR de a atrage finanțări internaționale.

Din 2009, a început o cooperare strânsă cu Asociația „21 Decembrie”, în vederea dezvoltării unor programe pentru victimele abuzurilor grave ale statului neocomunist din perioada revoltei populare – din și după 1989 – care, fără a-și dori o aducere a României la democrație, a urmărit, în fapt, prin diversiuni și provocări, înlăturarea opoziției politice. Luptele fratricide – „mineriadele” – s-au desfășurat pe aproape întreaga perioadă a anilor '90.

Obiective

- Asigurarea recunoașterii și recunoștinței față de supraviețuitorii gravelor încălcări ale drepturilor omului (arestare, condamnare pe motive politice, etnice sau religioase, deportare, exploatare, exterminare în lagăre de muncă forțată, supunerea la tortură, tratamente inumane sau degradante etc.) pentru atitudinea și comportamentul lor în apărarea democrației, justiției și libertății prin crearea unor servicii integrate de reabilitare și facilitarea accesului la astfel de servicii.
- Promovarea drepturilor victimelor și familiilor acestora la reabilitare medicală și psihologică, la reparații morale, legale și sociale, inclusiv la compensații financiare.
- Contribuția la standardul de viață al victimelor primare și secundare ale violărilor grave ale drepturilor omului, din România, refugiaților și solicitanților de azil prin acordarea de servicii de reabilitare integrată (medicale, psihosociale și juridice).
- Sprijinirea activităților de prevenire a încălcărilor grave ale drepturilor omului și sensibilizarea opiniei publice cu privire la consecințele lor.

2. Activități / Programe

Medical

Asistența medicală oferită de ICAR pentru grupurile sale de interes include atât servicii de medicină generală, cât și de medicină de specialitate: fizioterapie, kinetoterapie, psihiatrie, cardiologie și medicină internă, urologie, terapia durerii (acupunctură) și investigații de laborator. Pentru specialități medicale care nu sunt disponibile la centrele sale, ICAR face trimiteri către alți medici din rețeaua sa locală de colaboratori.

Grupurile țintă includ cetățeni români, victime ale violărilor grave ale drepturilor omului în România refugiați și solicitanți de azil persecutați în țările lor de origine, de unde au venit în România pentru a-și găsi adăpost și siguranță, ca și alte grupuri de migranți, cum ar fi cetățenii străini din afara Uniunii Europene.

Tipul și frecvența serviciilor acordate depind de nevoile individuale, evaluate și reevaluate constant, astfel încât să corespundă cât mai fidel evoluției.

În 2013 s-au efectuat peste 4.000 de consultații generale și specializate în cabinetele proprii și prin trimiteri la colaboratori .

Psihologic

Starea de sănătate mintală a pacienților cu traume în antecedentele personale este evaluată în primă instanță de către medicii generaliști, dar acest lucru poate fi făcut și de alți membri de echipă ce pot recomanda evaluarea victimelor și asistența psiho-farmacologică și/sau psihoterapeutică din partea psihiatrilor și/sau a psihologilor Fundației. Consilierii ICAR ce își desfășoară activitatea în centrele de

primire și cazare oferă ședințe de consiliere psihosocială și efectuează monitorizări și evaluări ale necesităților medicale ale persoanelor din centre. Pe parcursul anului 2013, specialiștii ICAR au acționat în centrele din București, Galați, Giurgiu, Rădăuți, Somcuța Mare și Timișoara.

Evaluarea consecințelor traumatice generate de violențele dintre 1990- 1999

Programul investighează consecințele pe care le-au avut evenimentele de o violență extremă asupra persoanelor – participanți direcți sau supraviețuitori – care s-au opus revenirii la putere a comuniștilor după 1989 (până în 1999). Victimele acestor confruntări au fost în mod repetat arestate, torturate, un număr neprecizat încă dintre ele pierzându-și viața în circumstanțe neclare. Luptele, îmbrăcând forma unor confruntări între grupuri de civili (mineriadele), au fost provocate și încurajate în scopul slăbirii/înlăturării opoziției politice.

Un număr de 50 de victime ale acestor lupte, din rândul participanților direcți și a urmașilor, au fost identificați și supuși unei evaluări inițiale a consecințelor traumatice pentru a se stabili dacă și în ce măsură este nevoie de intervenție terapeutică. Evaluări pentru încă 70 de victime sunt programate pentru anul următor.

Supervizare si intervizare

Pentru personalul care lucrează cu victime – din rândul străinilor sau cetățenilor români - în centrele de cazare, cât și la sediile centrelor de reabilitare din București și Craiova, s-au organizat întâlniri periodice, individuale și de grup, conduse de psihologul coordonator, atât la fața locului, cât și în mediul virtual.

Social

Serviciile de reabilitare socială includ evaluarea nevoilor sociale, intervenții sociale, consiliere socială, activități și evenimente sociale și își propun să creeze o rețea de sprijin pentru beneficiari astfel încât să prevină marginalizarea, izolarea și stigmatizarea acestora. Printre activitățile desfășurate în 2013 se numără: consiliere socială, asistență socială, lecții de limba română și sesiuni de orientare culturală pentru refugiații și solicitanții de azil din Centrele de cazare din București și Giurgiu; livrarea meselor de la cantina socială către domiciliul beneficiarilor nedepasabili; ajutor în treburile casnice, plata facturilor și cumpărături de bază pentru pacienții greu deplasabili etc. De asemenea, beneficiarii serviciilor ICAR au fost invitați și implicați în diverse evenimente organizate pe parcursul anului 2013.

Clubul seniorilor

Este un program de profilaxie desfășurat la sediul ICAR care, prin întâlniri periodice sau adhoc ale beneficiarilor vârstnici cu antecedente traumatice, urmărește să detecteze modificări cognitive, cum ar fi scăderea memoriei, atenției, capacității de concentrare, abilității de a efectua anumite activități fizice etc. Prin acest program de identificare cât mai timpurie a decliniului cognitiv, a apariției bolilor neurodegenerative, se stabilesc – împreună cu familia – liniile de urmat.

Servicii externe

Pentru beneficiarii vârstnici a căror mobilitate este redusă se organizează vizite la domiciliul acestora.

Contactul cu membrii de familie sau cu cei care le oferă îngrijiri la domiciliu este important, pentru că oferă orientare și sprijin profesional în modul de aplicare al tratamentelor, de urmărire a acestora, cât și de desfășurare a activităților zilnice. Îmbunătățirea îngrijirilor are impact pozitiv asupra stării de sănătate a beneficiarilor, menținând, în același timp, o legătură cu exteriorul, ușor de alertat în caz de criză sau urgență.

Vizitele la domiciliu pentru pacienții terminali reprezintă un factor important de susținere morală și profesională a familiilor victimelor.

Juridic

Clienții români beneficiază de consiliere juridică privind taxele locale, pensii și alte aspecte legate de drepturile lor civile. Beneficiarii din rândul solicitanților de azil/refugiaților prezintă în general un nivel scăzut de cunoaștere a procedurilor de azil sau a drepturilor lor ca refugiați, datorată în special unui nivel de comunicare limitat. Traducerea unor materiale informative cu conținut juridic în limbi pe care să le înțeleagă au contribuit substanțial la îmbunătățirea situației.

Litigație strategică

ICAR implementează acțiuni de litigație strategică cu scopul de a testa capacitatea sistemului judiciar românesc de a implementa legislația națională și internațională privind despăgubirile pentru încălcarea gravă a drepturilor omului. Atunci când se impune, după epuizarea căilor de atac naționale, cazurile sunt prezentate Curții Europene a Drepturilor Omului. Suspendarea legii care conferea cadrul legal pentru despăgubiri a dus la o blocare temporară a acestei activități în instanțele de judecată. În schimb, dezvăluirea numelor unor torționari și începerea anchetelor pentru trimiterea lor în judecata reprezintă o nouă pistă strategică de urmat.

Certificate de evaluare medicală

În 2013, ICAR a emis e certificate de evaluare medicală (somatice și psihiatrice sau psihologice) care au probat consecințele fizice și psihice ale torturii și altor pedepse ori tratamente inumane și degradante la care au fost supuși solicitanții de azil în țara lor de origine. Examinările medicale au fost solicitate de către avocații solicitanților de azil, alte ONG-uri sau, în unele cazuri, chiar de către instanțele de judecată. Rapoartele furnizate de ICAR au fost apoi utilizate ca mijloace de probă în sprijinul procedurii în instanță a solicitanților de azil.

Câțiva solicitanți de azil, victime ale torturii în țara de origine, aflându-se în procedurile pentru obținerea statutului de refugiat, au fost selectați de personalul din centrele de cazare și îndrumați pentru examinare către specialiștii din București.

Profilul beneficiarilor

În cursul anului, ICAR a oferit servicii victimelor regimului comunist din România, solicitanților de azil și refugiaților veniți în România pentru a scăpa de regimuri represive din țările lor de origine, ca și cetățenilor străini veniți din afara spațiului comunitar pentru reunificarea familiilor, studii, muncă sau alte activități.

Țările din care au venit cei mai mulți solicitanți de azil și refugiați asistați de ICAR sunt Pakistan, Afganistan, Siria, Palestina, Sudan, Iran și Irak.

Cei mai mulți cetățeni din țări terțe au venit din Siria, Irak, Iran, Iordania, Turcia și Palestina.

Platforma interpreților

Buna comunicare cu diferite categorii de migranți și calitatea serviciilor acordate depind într-o măsură foarte mare de existența interpreților profesioniști.

„Platforma interpreților” este o inițiativă prin care se încearcă identificarea vorbitorilor de limbi și dialecte de care este nevoie mai des în lucrul cu migranți. Acest lucru a întâmpinat o serie de dificultăți, de la identificarea și instruirea lor, până la actualizarea bazei de date – a cărei acuratețe este serios afectată de faptul că cei mai mulți părăsesc România fără să anunțe. Câțiva au fost implicați în diverse proiecte, dar numărul lor rămâne insuficient și prezența lor, nesigură.

Kit de informații despre sănătate/profilaxie pentru migranți

Pentru diferite categorii de migranți ce sa află pe teritoriul României, informații elementare despre un stil de viață sănătos, despre o alimentație echilibrată, despre un mediu curat sunt extrem de importante. Noțiuni de igienă personală, precum și standarde de igienă în colectivități închise sunt la fel de necesare.

Menținerea unei stări de sănătate satisfăcătoare aduce încredere, respect de sine și contribuie chiar la integrare (obținerea unui loc de muncă, promovare etc). Sesiuni dedicate igienei personale, planificării familiale, prevenirii unor boli infecțioase, controalelor periodice pentru depistarea precoce a unor maladii sunt prezentate într-o formă simplă și accesibilă.

Crearea unui set de informații disponibile online despre bolile cele mai frecvente (boli cronice, infecțioase, metabolice, locomotorii etc) și aspecte legate de profilaxia lor este așteptat în cel mai scurt timp.

Strângere de fonduri

Programul urmărește lărgirea bazei de donatori ce pot redirecționa un procent de 2% din taxele datorate statului către organizații neguvernamentale. Studiile arată că mai puțin de 10% din populația plătitoare de taxe redirecționează procentul de 2%, ceea ce justifică efortul de a atrage cât mai mulți astfel de donatori.

3. Evenimente naționale

Conferința "Integrarea în România a resortisanților din țări terțe prin educație și sănătate"

Eveniment de diseminare ocazionat de încheierea proiectului cu același nume (ref.no.IF/11.02-02.02) a avut loc pe 5 iunie 2013. Reprezentanți ai ambasadelor din țări terțe în România, ai instituțiilor active în domeniul migrației și integrării străinilor în România, ai organizațiilor neguvernamentale și ale migrantilor, ai presei , ai instituțiilor de învățământ și sănătate, ai grupurilor de migrați din țări terțe, cât și ai altor actori interesați în migrație și integrare au fost prezenți la acest eveniment.

În afara prezentării activităților și rezultatelor proiectului, ICAR a lansat broșura „Ghid practic pentru lucrul cu copiii migrați”, elaborată de personalul ICAR în sprijinul altor specialiști ce lucrează cu diferite grupe de migrați.

Evenimentul a prilejuit de asemenea ocazia unor dezbateri tematice pe zone specifice de activitate privind integrarea migrantilor în România și a nevoii unor serviciilor adaptate calitativ pentru aceștia.

Al XIII-lea Simpozion Internațional „Experimentul Pitești – reeducare prin tortura” (septembrie 2013), Pitești , România.

Bucurându-se de o participare națională și internațională a unor personalități marcante a vieții academice și culturale, cât și a autorităților locale, a organizațiilor victimelor și societății civile, simpozionul a dezbătut printre altele și situația nou creată prin publicarea de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului a unor nume de tortionari în vederea începerii anchetelor și a trimiterii lor în judecată pentru crimele savarsite împotriva detinutilor politici din perioada comunistă.

Cu această ocazie, Fundația ICAR a prezentat un document de poziție strategică, agreat de participanți și publicat în revista Memoria.

4. Activitate internațională

Conferința anuală EURONET, 15-17 aprilie 2013, Stockholm, Suedia

A XI a conferința anuală a rețelei Europene a centrelor de reabilitare s-a axat pe tema „Responsabilitatea statului în reabilitarea victimelor torturii”

Conferința a fost organizată de către EURONET, Partidul Verzilor, al Creștin –Democratilor, partidul de stânga și Crucea Roșie Suedeză.

Tema conferinței a fost aleasă în lumina evenimentelor recente legate de victimele torturii, respectiv de votarea obligativității statelor membre ONU de implementare a articolului 14 din Convenția împotriva torturii (comentariul general nr. 3).

Fundația ICAR a susținut două prezentări:

1. „Diversitatea serviciilor acordate în patru țări Europene privind finanțarea, sustenabilitatea, cooperarea cu instituțiile statului și a publicului: România, Spania, Suedia, Germania”. Cazul României a fost prezentat în fața profesioniștilor suedezi și europeni din centrele de reabilitare.
2. Cuvânt de deschidere: „Cum arată aceasta?”, studiu privind beneficiarii centrelor de reabilitare din Europa, prezentat în fața politicianilor cu putere de decizie din Parlamentul Suedez.

În timpul conferinței schimburi intense de informații au avut loc între participanți, în mod formal și informal. Participanții au avut ocazia de a afla despre proiectele și activitățile fundației ICAR, bunele practici și planurile de dezvoltare viitoare.

Vizita explorativă în Norvegia

Vizită a urmărit întărirea legăturilor de cooperare româno- norvegiene în sectorul social și al serviciilor de sănătate pentru migrații vulnerabili și de a consolida parteneriatul între fundația ICAR și asociația RTSV-Vest, Bergen, în vederea dezvoltării unor proiecte comune viitoare.

Instruire pentru Profesioniștii din Sănătate

Instruirea a fost susținută de doi experți danezi în beneficiul profesioniștilor ICAR implicați în acordarea serviciilor de sănătate victimelor torturii. O sesiune s-a concentrat asupra metodelor de măsurare a impactului pe care îl au serviciile de reabilitare și, o a doua, asupra unui studiu pilot privind schimbarea scalelor de măsurare a impactului calitativ al serviciilor oferite pentru același grup de beneficiari.

5. Publicații

Profilul victimelor din centrele de reabilitare Europene

([POZA COPERTA])

Ghid de bune practici în lucrul cu copii migrați

Publicația s-a bucurat de un real succes, fiind apreciată atât de profesioniștii din domeniul public, cât și privat, implicați în lucrul cu migranți.

[POZA COPERTA]

6. Parteneri

ICAR recunoaște cu plăcere parteneriatul fructuos cu diferite instituții și organizații, atât la nivel național, cât și internațional.

Parteneri naționali

- Centrul medical de reabilitare Craiova
- Inspectoratul General pentru Imigrări
- Asociația Foștilor Deținuți Politici din România (AFDPR)
- Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România
- Asociația "21 Decembrie 1989"
- Jesuit Refugee Service (JRS) – România
- Salvați Copii - România
- ARCA – Forumul român pentru refugiați și migranți

Parteneri internaționali

- Dignity - Institutul danez împotriva torturii
- Rețeaua Europeană a Centrelor de Tratament și Reabilitare pentru Victimele Torturii și altor Încălcări ale Drepturilor Omului
- Consiliul Internațional pentru Reabilitarea Victimelor Torturii (IRCT)
- Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT)

7. Donatori

Activitatea Fundației ICAR în 2013 a fost posibilă datorită sprijinului financiar din partea donatorilor naționali - Casa de Asigurări de Sănătate a Municipiului București (CASMB), persoane particulare prin taxa de 2% pe venit – precum și a celor internaționali - Comisia Europeană (EC), Fondul Voluntar al Națiunilor Unite pentru Victimele Torturii (UNVFVT), Fundația Oak.

Donatori naționali

- Casa de Asigurări de Sănătate a Municipiului București (CASMB) – 211.538 Lei
- Sponsorizări – 16.300 Lei

Donatori internaționali

- Comisia Europeană (EC) - 122.377 €
- Fondul Voluntar al Națiunilor Unite pentru Victimele Torturii (UNVFVT) – 112.240 \$
- Fundația Oak – 10.000 - €))

